

R E T R O

noviny o Jacovciach

Špeciálne vydanie
pri príležitosti 800. výročia prvej známej písomnej zmienky
o obci Jacovce

8
JACOVCE
1 2 2 4 0 2 0 2 4

1224

Prvá konkrétna písomná zmienka o obci Jacovce pochádza z roku 1224. Vladislavov syn Krištof obvinil rytiera svätého kráľa Štefana Radoša z krádeže a podpaľačstva. Krištof vyhľadal slúžnodvorského nitrianskeho župana Petra a spoločne predstúpili pred Nitriansku kapitolu ako hodnoverné miesto, kde poškodený Krištof zopakoval svoju žalobu a nechal predvolať obvineného Radoša z Jacoviec pred komesa Petra na Nitriansky hrad. Radoš však všetky Krištofove obvinenia tvrdohlavo popieral, a preto komes Peter nariadil rozhodnúť celú záležitosť súbojom sporných stránok. V tých časoch to nebolo nič neobvyklé a obaja aktéri toto rozhodnutie prijali. Súboj medzi Krištofom a Radošom bol dlhý a urputný a nakoniec v ňom zvíťazil Krištof a Radoša zabil. Komes Peter prisúdil celý Radošov majetok v Jacovciach (dve poplužia zeme) spolu s jeho ženou a deťmi Krištofovi. Listina o tejto udalosti, mimochodom najstaršia známa listina Nitrianskej kapituly, sa síce nezachovala v origináli, ale údaje obsiahnuté v nej sú nepochybne pravdivé.

1241

V roku 1241 do Uhorska vtrhli hordy Tatárov pod vedením Batuchána. Vieme celkom jednoznačne, že bojov s Tatármi sa zúčastnili aj jacovskí hradní rytieri. Časť z nich priamo v kráľovskom vojsku, čo pre nich znamenalo smrť pri rieke Slanej. Kráľovi Belovi IV. sa podarilo z obklúčenia uniknúť, cez Gemer sa dostal do Nitry, kde v tom čase slúžila aj väčšina jacovských rytierov ako hradná posádka.

Boli to: Otrmarov syn Ondrej, Zdikov syn Bank, Štefanovi synovia Beneš, Pavol a Bračk (Braček) a Zdislavov syn Kača. Aj títo hradní rytieri boli súčasťou kráľovho sprievodu na strastiplnej ceste až k Jadranskému moru, kam sa Belo IV. uchýlil zo strachu pred stálou hrozbou zo strany Tatárov. Po odchode nájazdníkov v lete 1242 sa spolu s kráľom vrátili do zničenej krajiny.

1258

Situáciu po odchode Tatárov využil rakúsky vojvoda Fridrich Bojovný a snažil sa zaujať niektoré župy. Podarilo sa mu preniknúť až k Hlohovcu, kde sa v boji proti nemu vyznamenali aj jacovskí hradní rytieri. Kráľ ich za to odmenil v roku 1258 vyňatím spod povinnosti služby vo vojsku Nitrianskeho hradu a povýšil ich do plnohodnotného šľachtického stavu.

1264

Keď sa jacovskí zemanovia vrátili z vojenských výprav, spolu s čeladou obrábali svoje pozemky. Viac o majetkových pomeroch jacovských zemanov informuje listina z roku 1264, v ktorej sa píše, že po smrti Beneša sa jeho manželka znova vydala a ako venné dostala kobyľu so žriebätom, pár volov, 12 kráv a hydinu. K tomu dostala aj sluhu Semela a slúžku Bucku, čo sú prvé známe mená jednoduchých ľudí z Jacoviec.

* V Jacovciach existovali tzv. rytieri svätého kráľa (Štefana I.) a súčasne aj hradní rytieri. Rozdiel medzi nimi bol v tom, že rytieri svätého kráľa nastupovali priamo pod zástavy kráľa a hradní rytieri bojovali pod zástavou nitrianskeho kráľovského župana. Títo drobní pozemkoví vlastníci sa postupne sídelne vyčlenili zo starých Jacoviec a položili základy neskorších sídel Malých a Stredných Jacoviec. Rolnícke obyvateľstvo Veľkých Jacoviec bolo do polovice 13. storočia súčasťou kráľovských majetkov Nitrianskeho hradu.

Ondrej III.
na dobovom
vyobrazení.

1294

Zemania z Jacoviec - Ondrejov syn magister Martin, Benešov syn Štefan a Kačov syn Dionýz, predstúpili pred uhorského kráľa Ondreja III. a žiadali potvrdenie o povýšení ich otcov a potomkov do šľachtického stavu. Kráľ ich žiadosti vyhovel, ale chrániť ich už nedokázal, lebo v tom čase už juhozápadné Slovensko ovládal Matúš Čák. O jeho vzťahu k jacovským zemanom sa nezachovali žiadne správy, je pravdepodobné, že väčšina z nich vstúpila do jeho služieb, lebo iba tak si mohli udržať svoje majetky.

1389

V tomto roku sa spomína prvý farár v Jacovciach, syn zemana Mička - Mikuláš (asi jacovský rodák). Vystupoval ako svedok pri zálohovaní majetku v dedine. Prvého mája predstúpil pred Nitriansku kapitolu hosť Vavrinc, syn Barka, aby aj v mene svojich synov Mikuláša a Jakuba dal do zálohy zemiansku kúriu, ktorú získal do zálohy od nebohého Mikulášovho syna Tomáša, zemanovi Petrovi Kokošovi z Kokošovej. Ako príslušenstvo tejto zemianskej kúrie sa spomínajú oráčiny tiahnuce sa až k ceste do Hostí a ďalšie pozemky ležiace medzi potokmi Slivnica a Chocina a pri okraji chotára Kuzmíc. So zálohovaním pozemkov vyslovili súhlas jacovský farár Mikuláš a Jánov syn Vido v mene celej tunajšej zemianskej komunity.

1431

Po smrti českého kráľa Václava IV. chcel na jeho miesto zasadiť jeho brat Žigmund, proti čomu sa postavili husiti a tak medzi oboma stranami došlo k bojom. Jeho nechcenými účastníkmi boli aj zemania z Jacoviec, ktorí museli nastúpiť do kráľovského vojska. V roku 1431 husiti obsadili Topoľčany. Poddaní žijúci vo Veľkých Jacovciach, ktorým zemepán ušiel pred husitmi, museli tamojšej posádke odovzdávať tzv. holdovací poplatok. Neisté pomery v okolí sa zmenili až v roku 1434, kedy husitská posádka za vysoké výkupné odtiahla do Čiech.

1453

Nezriedka sa stávalo, že mnohí šľachtici zomreli bez potomka a ich majetky prechádzali do rúk kráľa. Zemiansky majetok prechádzal do rúk cudzích vlastníkov najmä prostredníctvom dcér jacovských zemanov. Príkladom je rodina Martinovho syna Vavrince, ktorý po sebe zanechal päť dcér - Hedvigu, Katarínu, Prisku, Dorotu a Žofiu. Roku 1469 došlo k dohode pred Nitrianskou kapitulou, podľa ktorej sa zaviazali Vavrincovi príbuzní, synovia Jána a synovia Tomáša z Malých Jacoviec, že spomínaných 5 dcér odškodnia vyplatením venného, aby sa tak zabránilo ďalšiemu zmenšovaniu rodového majetku.

1476

V druhej polovici 15. storočia sa v Jacovciach objavujú aj ďalší noví pozemkoví vlastníci, medzi nimi aj Ondrej a Juraj Držkovskí, ktorí získali od kráľa Mateja Korvína zemiansku usadlosť, ktorá patrila nebohému bezdetnému Tomášovi Ambovi. Proti uvedeniu do držby nových majiteľov protestoval Juraj z Malých Jacoviec. Zemania z Držkoviec sa však napriek tomu usadili v Jacovciach a čoskoro sa dostali do sporov s ostatnými tunajšími zemanmi. Začiatkom mája 1476 Držkovskí na návod Štefana zo Zemianských Kostolian vtrhli do kúrie patriacej pani Žofii v Jacovciach a násilím ju odtiaľ vyhnali. Okrem toho vymlátili dva stohy obilia, ktoré stáli v hospodárskej časti spomínanej zemianskej kúrie. Násilne tiež zaujali 10 jutár oráčín patriacich k usadlosti, ktoré mal v zálohe Peter z Jacoviec. V polovici augusta 1476 zeman Peter Nemeč z Jacoviec zväžal úrodu, keď bol napadnutý Jurajom Držkovským, ktorý mu zlomil ruku. Stažnosť Petra Nemca na takéto hrubé počínanie suseda sa dostala až pred kráľa Mateja Korvína, ktorý nariadil záležitosť prešetriť a vinníkov potrestať. Vinníci museli napokon poškodenému zaplatiť odškodné 32 zlatých florénov (dukátov).

Dukáty z doby
Mateja Korvína.

1498

Novousadlí zemaniam sa tiež často stávali cieľom násilia, pretože starousadlíci ich považovali za votrelcov, ktorí užívajú ich staré rodové majetky. Roku 1498 Šimon Jacovský povytínal morušové stromy rastúce v záhrade Juraja Držkovského a urobil z nich ohradu na svojej záhrade. Spory medzi nimi neustávali ani v nasledujúcom období. Roku 1505 Juraj Držkovský skosil líku patriacu Šimonovi, navyše ho pri vzájomnom stretnutí napadol a zranil mečom. Nitrianska stolica začala tento prípad riešiť až v roku 1507. Všetci svedkovia (zemaniam z Malých Jacoviec i dvaja poddaní z Veľkých Jacoviec) zhodne potvrdili vinu Juraja Držkovského a jeho syna Mikuláša. Boli odsúdení na zaplatenie 12 zlatých dukátov odškodného pre Šimona Jacovského. Podľa zachovaných písomností bol Juraj Držkovský veľmi svárliwym človekom, lebo v roku 1511 sa dostal do sporu s Mikulášom Sílešom. Ich spor sa ťahal až do roku 1523.

1526

29. augusta 1526 došlo k bitke pri Moháči. Táto udalosť sa dotkla aj obyvateľov Jacoviec, pretože podľa starého zvyku museli v prípade ohrozenia krajiny zemaniam nastúpiť do kráľovského vojska. Presné počty padlých z Jacoviec nevieme, ale zrejme išlo o väčšinu dospelých mužov z radov tunajších šľachticov. Doma zostali ženy a deti, preto tunajšia zemianska komunita nezanikla. Obyvatelia Jacoviec nachádzali útočisko za hradbami hradu na Podhradí, alebo kaštiela v Tovarníkoch. Okrem toho sa v Malých Jacovciach nachádzal hrádok, ktorý ešte ako obývaný spomína aj Matej Bel v roku 1742.

Veľké Jacovce patrili v tomto období k najväčším obciam v regióne. Ak k nim ešte prirátame aj Malé a Zemianské Jacovce, vychádza, že Jacovce boli po Prašiciach najväčšou dedinou panstva.

1550

Z územia Nemecka sa k nám širila reformácia a Jacovce boli v rokoch 1550-1624 ovládané luteránmi (Cuius regio, eius religio – čia zem, toho viera). Vo vizitácii z roku 1559 sa v Jacovciach spomína evanjelická fara, omše slúžil farár z Vítkoviec. Vďaka grófke Kataríne Forgáčovej sa farnosť opäť stala katolíckou a zostala ňou až dodnes.

1570

V roku 1570 bol spísaný urbár, ktorý poskytuje informácie o povinnostiach sedliakov voči vrchnosti. Každý držiteľ polovičnej usadlosti mal ročne panstvu zaplatiť 2 zlaté v dvoch termínoch – na Jura a na Michala. Okrem toho sedliaci odovzdávali panstvu na Veľkú noc od každej polovičnej usadlosti 10 vajec, dve usadlosti spoločne 1 syr v hodnote 3 denárov. Na Vianoce odovzdával každý sedliak 1 chlieb, 1 sliepku a spoločne 8 lótov šafránu. Každý držiteľ polovičnej usadlosti musel zo svojej úrody odovzdať vrchnosti 1 mericu pšenice, jeden a pol merice ovsu a rovnaké množstvo jačmena. Všetci sedliaci boli povinní namiesto vykúpeného brava odovzdať vrchnosti 1 zlatý a 32 denárov. V čase pôstu musel každý sedliak odovzdať panstvu polovičnú mierku hrachu, konopného semena a prosa a spoločne ešte 12 rýb. V závere urbára sa uvádza, že vo Veľkých Jacovciach je mlyn, z ktorého mlynár odvádza ročne 12 meríc pšenice, polovičnú slaninu a 120 koláčov v dvoch termínoch.

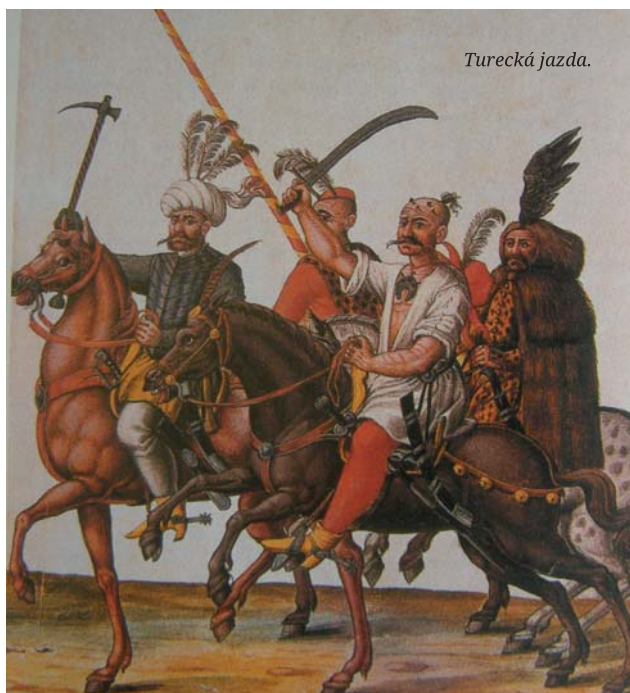
1624

Svoju činnosť v obci obnovila Katolícka cirkevná ľudová škola. Školskú budovu postavili farníci. Spočiatku mala strechu zo slamy, potom šindľovú. Škola bola postavená z nepálenej tehly, mala dve učebne a bola majetkom cirkevnej obce. Bola zmiešaná, navštevovali ju chlapci i dievčatá. Povinnosti učiteľa nespočívali len v učení. Bol zároveň organistom. Vyučovalo sa najmä v zimných mesiacoch, pretože v ostatných mesiacoch museli deti plniť povinnosti okolo domu a gazdovstva. Sedliaci z Jacoviec i filiálok boli povinní dať za svoje deti voz dreva a preto, aby ušetrili drevo, ktoré sa muselo zväžať z Podhradia a Duchonky, neposielali svoje deti do školy. V škole sa vyučovalo 3 hodiny dopoludnia a 3 hodiny po poludní. Učili sa čítanie, písanie a katechizmus.

1662

K rozvoju vzdelanosti prispela Trnavská univerzita, ktorá mala významnú úlohu nielen v kultúrnom živote, ale najmä vo vývoji slovenskej národnosti. Učení Slováci sa na nej nazývali Panónmi v snahe zdôrazniť starobylosť svojho národa. Z Jacoviec bol absolventom univerzity Andrej Maurovič, ktorý dosiahol v roku 1662 titul bakalár.

1669

O nebezpečenstve života obyvateľov Malých, Zemianskych i Veľkých Jacoviec svedčí uchovaný list Adama Baloga, úradníka Topolčianskeho panstva, z októbra 1669: „S pomocou Pána Boha dal som obrať vinice na Tesarech i v Podhradi, ačkoli s dosti veľku nebezpečnosti a s vynaloženiu sveho života. Ani by sem nesmel jinače tam obstavať, než vždycky ve dne i v nocimet sem sebou z panství dobrých puškašuv, nekdy deset, nekdy patnast paholkuv. A jak sem dostal správu, že na dvesto koni Turka prešlo cez Jacovce v túto noc, ale kde se obrátil, posavád sem neslyšel“.

Život obyvateľov všetkých troch obcí bol na konci 17. storočia veľmi ťažký. Podliehali dvojitému zdaneniu, pracovali takmer „od svitu do mrku“, a nemali istotu, či z polí, ktoré zasiali, vezmú úrodu. Často museli utekať a chrániť si holé životy pred Turkami, ale i povstalcami.

Ich hlavným zdrojom obživy bolo poľnohospodárstvo. Pôda, do ktorej siali, nebola dostatočne hnojená, a preto sa vyčerpávala. Orali drevenými pluhmi. Pestovali všetky základné druhy obilnín - pšenicu, jačmeň, raž i proso a pohánku. K základným druhom potravín patrili strukoviny, ktoré dopĺňali jedlo o potrebné bielkoviny, pretože mäso sa konzumovalo zriedka. Významným doplnkom boli ryby a raky, na ktoré boli potoky Chocina a Slivnica bohaté. Chovali hydinu, ovce, dobytok a voly do záprahov. Chovali i ošípané a to aj pre panstvo.

Stará budova fary.

1680

Farský kostol bol barokovo prestavaný a táto podoba sa v podstate zachovala dodnes. Chrám je jednolodový, orientovaný svätyňou na východ s vežou na západnom priecheli. Zo severu je pristavaná sakristia, z juhu kaplnka. Zaklenutie svätyne zostalo gotické s kamennými rebrami, uprostred je svorník. Jacovský farár Štefan Alojz Póka začal v roku 1680 viesť matriku narodených a v roku 1688 aj matriku sobášených a zomrelých. Podľa matriky narodených boli vo Veľkých Jacovciach krstení novorodenci i z Tesár, Nemčíc, Topolčan, Tovarník, Prašíc, Bedzian, Vítkoviec, Kokošovej a Kuzmíc. Krstení boli len katolíci, hoci krstní rodiča, alebo jeden z rodičov boli i evanjelici. Svoje deti v jacovskej farnosti krstili i miestni zemani, ktorí boli často aj krstnými rodičmi deťom svojich poddaných.

1695

V kanonickej vizitácii z marca 1695 sa uvádza, že vo farnosti sa oslavovali hody v nedeľu po Turíciach (siedma nedeľa po Veľkej noci). V kostole bola drevená katedra, chórus a lavice. Nachádzali sa v ňom tri oltáre - jeden zasvätený sv. Panne, druhý Narodeniu Pána a tretí Zjaveniu Pána. Z klenotov sa tu nachádzali dva strieborné pozlátené kalichy, jeden s miskou, ďalšie tri medené pozlátené misky, cibórium, päť ornátov, z nich jeden vyšívaný striebornými niťami, šesť svietnikov, z toho dva drevené. Ladislav Forgáč daroval fare striebornú pozlátenú monštranciu i ornáty a na sochu sv. Panny Márie pozlátenú korunu s dvojitém ornamentom.

1744

Pri farskom kostole bola postavená pieskocová socha Sedembolestnej Panny Márie. V minulosti bola polychromovaná (pomalovaná). Zrekonštruovaná bola v roku 1933 a po reštaurovaní v rokoch 2015 – 2016 bola premiestnená do areálu Kostola Božieho milosrdenstva.

1753

Ján Burics (asi Burza), správca majetkov baróna Hellenbacha, daroval pozemok na zriadenie cintorína v Zemianskych Jacovciach. Pri vstupe naň nechal postaviť sochu Jána Nepomuckého. Dnes je v areáli nového farského kostola. Je veľmi pravdepodobné, že sochu zhotovil prievádzky, respektíve kremnický sochár Dionýz Stanetti, ktorý krátko predtým vyhotovil viacero drevených a kamenných sôch pre majiteľku tovarníckeho panstva, grófkú Teréziu Erdödyovú, rodenú Beréniovú. Socha bola slávnostne vysvätená v nasledujúcom roku 1754 vtedajším správcom farnosti a zároveň jacovským rodákom Jozefom Szendreyom. Na tomto cintoríne sa začalo asi v roku 1753 aj pochovávať. Šľachtic Karol Bartakovič venoval kapitál 20 zlatých na postavenie hlavného kríža na tomto cintoríne.

Socha Piety v areáli starého farského kostola a dievčatá v jacovskom kroji (rok 1934).

1830

V tomto roku bol postavený Traunovský majer obdĺžnikového pôdorysu, ktorý neskôr prevzali Stummerovci. Hlavnou časťou bol liehovar, ktorý denne vyprodukoval 49 okovov liehu a v roku 1869 to bolo 763 okovov. Denná mzda robotníkov bola 40 grajciarov. V liehovare pracovali

obyvatelia aj z okolitých obcí a jeho vedúcim bol od roku 1900 Štefan Špirk z Veľkých Jacoviec a neskôr Jozef Mlynec. Dnes je majer z veľkej časti zbúraný, hospodárske budovy a stará pálenica už neexistujú.

Najstaršia známa pohľadnica Jacoviec - rekonštrukcia areálu liehovaru (rok 1909).

1850

Drevený mlyn bol na potoku Chotina postavený už v roku 1753. Mlynárom sa spomína Pavol Bošanský. Po roku 1850 nechal Anton Musílek drevený mlyn prestavať na murovaný. Od roku 1893 bol mlyn majetkom rodiny Schwarzovej; v rokoch 1927 – 1929 prebehla jeho rekonštrukcia, v roku 1936 bol postavený súčasný dom mlynára a v roku 1948 inštalované drevené stroje od firmy Prokop a synové z Pardubic, ktoré sú dodnes funkčné. Rovnako v roku 1850 bola postavená drevená zvonica pred mlynom. Bola to jednoduchá zvonica krytá stanovou strechou. Po roku 1948 zvonica zanikla a zvon pred odcudzením uschovala rodina Schwarzovcov. Na jej mieste stojí od roku 1994 nová murovaná zvonica. Má elipsovité pôdorys. Zvukové okná sú lomené. Vo zvonici je jeden zvon uliaty v roku 1911, ktorý je zasvätený sv. Kataríne. Neďaleko zvonice stál aj drevený kríž, ktorý začiatkom 20. storočia zanikol.

1854

Niekedy po tomto roku bola postavená Rímskokatolícka ľudová škola v areáli farského kostola. Významnou učiteľskou rodinou boli Gažovci, ktorí pôsobili v Jacovciach nepretržite od roku 1872. V škole sa učilo do roku 1960, potom bola využívaná ako sklad JRD a po roku 1990 ako Katolícke kultúrne stredisko; v júni 2008 bola asanovaná a na jej mieste stojí budova ZSS sv. Marty.

1869

V 17. storočí sa datuje vznik Cickayovho mlyna pod Hôrkou. Prvým mlynárom sa spomína Martin Ripňanský. Od roku 1869 až do polovice 20-teho storočia patrila rodine Cickayovcov. Po roku 1960 bol zbúraný.

1880

Po tomto roku bola postavená kaplnka Blahoslavenej Panny Márie na miestnom cintoríne. Pravdepodobne mala slúžiť ako rodinná hrobka a mauzóleum rodiny Selleyovcov. Je to jednolodová stavba s polygonálnym uzáverom užšieho presbytéria a nadstavenou vežičkou, v ktorej je menší zvon uliaty v roku 1925. Na oltári je klasicistické súsošie Piety. Rekonštrukcia kaplnky prebehla v rokoch 1915 a 2004.

1900

Po tomto roku nechal mlynár Jozef Schwarz vystavať prícestný kríž s liatinovým korpusom (pri Zberni druhotných surovín). V roku 1994 bol zrekonštruovaný.

1903

17. júna vstúpilo do platnosti nariadenie o zlúčení Veľkých, Zemianskych a Malých Jacoviec do jednej obce. V Trnave u bratov Fischerovcov bol uliaty malý zvon (umieračik) Narodenia Panny Márie pre jacovský farský kostol.

1910

Prestavba kúrie Selleyovcov do dnešnej secesnej podoby – autorom bol Alojz Selley. Pôvodne to bola prízemná budova v pôdoryse písmena L, v ktorej boli tri obytné jednotky. V kúrii bolo 6 obytných miestností, 3 kuchyne a 3 komory. Secesnou prestavbou získala budova priečelie s dvoma vystupujúcimi nárožiami a vysokú valbovú manzardovú strechu. Pred priečelím bola v minulosti aj terasa s balustrádovým zábradlím. V budove je v súčasnosti Zdravotné stredisko a eRko.

Cickayov
mlyn

1914

Stummerovci postavili úzkorozchodnú železnicu spájajúcu Topoľčany s lesmi pod Panskou Javorinou. 13. novembra 1911 Stummerovci dostali povolenie od Uhorského ministerstva hospodárstva na výstavbu úzkorozchodnej hospodársko-lesnej železnice Topoľčany – Kulháň. V roku 1913 sa začala premávka na prvom úseku a úplne dobudovaná bola v roku 1916. Úsek cez Jacovce šiel z Tovarník mostom ponad Slivnicu rovnobežne s dnešnou ulicou Polnou, kolmo pretínala dnešnú ulicu Kuzmickú, pokračovala po dnešnej ulici Záplotie a ďalej vedľa dnešného hospodárskeho dvora družstva. Jej činnosť bola ukončená v roku 1964, kedy sa začala rozoberať kolajová trať.

1926

V Trnave u bratov Fischerovcov boli uliate dva kostolné zvony, veľký Božského Srdca Ježišovho a stredný Najsvätejšej Trojice.

1932

10. júla bol založený Jacovský športový klub.

1935

V rokoch 1935 – 1945 v obci pôsobilo Združenie katolíckej mládeže.

1943

Futbalisti ŠK HG Jacovce vyhrali súťaž maloklubov Nitrianskej župy.

1947

Postavený bol pamätník obetiam prvej a druhej svetovej vojny, autorom bol topoľčiansky kamenár A. J. Schwab.

1948

Do užívania bolo odovzdané terajšie futbalové ihrisko. V roku 70-teho výročia jeho postavenia (27. marec 2018) bol pozemok pod ihriskom odkúpený do majetku obce za sumu 84000,-€.

1949

14. novembra 1949 boli Jacovce zlúčené s obcou Tovarníky pod názvom Tovarníky, sídlo obecného úradu bolo v Tovarníkoch.

1950

Začiatkom tohto roku bolo založené Jednotné roľnícke družstvo. Snahy o jeho založenie sa objavili začiatkom roku 1949, keď sa nahlas hovorilo o spoločnom hospodárení. Predovšetkým komunisti začali s agitáciou. Do funkcie prvého predsedu bol zvolený Ján Tupý. Prvými členmi družstva, a teda i jeho zakladateľmi, boli v Jacovciach predovšetkým deputátnici (nádenníci na veľkostatkoch, ktorí odmenu za prácu dostávali zvyčajne v naturáliách) a bezzemkovia. Do JRD vstupovali s členským vkladom 100,- Kčs.

1954

Vzniklo Obvodné zdravotné stredisko v Jacovciach. Prvým lekárom bol MUDr. Štefan Jehlár, potom MUDr. Karol Radoch, MUDr. Milan Bartek a MUDr. Ctirad Pařil. V rokoch 1958 – 1992 v ňom pôsobil MUDr. Alfonz Cagala. Od 1. januára 1993 MUDr. Jaroslav Víglášský.

1956

Jacovskí futbalisti vyhrali I.B triedu Nitrianskeho kraja. V dňoch 28. – 30. september vyhrali Slovenský Pohár telocvičných športových oddielov Sokol a 21. októbra získali druhé miesto v rámci Československa. Finále sa hralo v Topoľčanoch (bol to predchodca dnešného Slovenského pohára vo futbale).

Futbalisti Jacoviec - dorast.

1960

1. september – Do užívania bola slávnostne odovzdaná terajšia budova základnej školy. Bola postavená za pôsobenia riaditeľa Jána Dvonča. Budova pozostávala z trinástich učební, špeciálnej fyzikálnej učebne, dvoch dielní a kabinetov. V novej budove v prvom roku prevádzky pôsobilo sedemnást učiteľov a navštevovalo ju 439 žiakov.

1970

Vyrezaný bol drevený Betlehem a Štrnásť zastavení Krížovej cesty pre farský kostol. Autorom bol Štefan Bača z Rajca.

1976

Obec Jacovce bola od roku 1976 do roku 1990 pričlenená k Topolčanom pod názvom Topolčany, časť Jacovce.

1976

20. jún – Československo vyhralo Majstrovstvá Európy vo futbale. Finále sa hralo v srbskom Belehrade. Členmi reprezentačného mužstva boli dvaja rodáci z Jacoviec: Ladislav Jurkemik, Dušan Herda a v širšej nominácii boli ďalší dvaja: Peter Herda, Marián Novotný.

1980

V sezónach 1979/1980, 1985/1986, 2006/2007 futbalisti TJ Družstevník Jacovce vyhrali titul majstra okresu.

1990

Obec sa osamostatnila od Topolčan. Prvým starostom sa stal Ing. Ľubomír Bošanský (1990, 1994). Dalšími starostami obce Jacovce boli Ing. Jozef Toma (1998, 2002), PhDr. Imrich Hermann (2006, 2010) a Jaroslav Božik (od 2014, doteraz).

1994

Postavená bola nová murovaná zvonica na mieste pôvodnej drevenej pri Schwarzovom mlyne. Konali sa oslavy 770-teho výročia prvej písomnej zmienky a obec začala používať erb s gajdami.

1999

14. 2. v obci Jacovce vznikol eRko klub – Pavučina radosti.

2003

Kostol Božieho milosrdenstva bol postavený v rokoch 2001 – 2003 podľa projektu Ing. arch. Stanislava Babčana. Kostol má šošovkovitý pôdorys s dominantou vežou. Vo zvonici sú tri zvony: veľký je zasvätený Sedembolestnej Panne Márii, stredný sv. Cyrilovi a sv. Metodovi a malý sv. Michalovi Archanjelovi. Oltárny obraz namaľoval akad. mal. Stanislav Dusík, ktorý žil a tvoril vo Florencii. Kostol slávnostne konsekroval jacovský rodák Mons. Ján Sokol 6. júla 2003.

2009

28. augusta 2009 priniesol Miroslav Šatan do Jacoviec Stanley Cup, ktorý získal v júni 2009 v drese tímu zámorskej NHL Pittsburgh Penguins. Stal sa tak prvým hokejistom, ktorému sa podarilo zvíťaziť na MS v kategóriách A, B, C i v Stanley Cupe.

2023

V súťažnom ročníku 2022/2023 obsadilo 'A' družstvo stolných tenistov Jacoviec v tretej lige celkové štvrté miesto za družstvami z Čabu, Ludaníc a Bánova. Bol to najväčší úspech v 74-ročnej histórii stolného tenisu v Jacovciach. O úspech sa pričínili hráči Daniel Goga, Martin Gajdoš, Ing. Lukáš Török, Igor Goga, Pavol Slovák, Bc. Dávid Chrenko, Martin Bezák, Dávid Mikuš, PhDr. Imrich Hermann a Ing. Jozef Janošťák.

jún – pätnásty ročník 'Jacovskej varešky'. Spestrením jej programu boli súťaže zamerané na silu, napríklad: držanie súdka piva na vystretej ruke, rýchlosť pitia piva a pod.

august – siedmy ročník cyklistického podujatia 'Tour de priehrady'. Zapojilo sa doňho 465 cyklistov. Štart bol na futbalovom ihrisku a cieľ na priestranstve pred budovou Jednoty a pohostinstva 'FC PUB'. Ako občerstvenie sa podávala kapustnica (tri 50-litrové kotly), párky, kofola a pivo. Pre zúčastnených boli na pamiatku pripravené magnetky s vyobrazením priehrad a účastnícke listy. Najstarším účastníkom bol 83-ročný Karol Švec z Jacoviec, ktorý obdržal pamätný hokejový dres z Topolčian.

jeseň - z Ministerstva životného prostredia obec získala nenávratnú dotáciu vo výške 132 145,57€ na rekonštrukciu budovy obecného úradu, ktorá spočívala v zateplení budovy, výmene okien a vchodových dverí, nové kúrenie v podobe tepelného čerpadla a vo výmene svietidiel za úsporné LED-kové.

Mons. Ján Sokol slávil v roku 2023 životné jubileum: 90 rokov ďakovnou svätou omšou 18. októbra v Kostole Božieho milosrdenstva v Jacovciach. Kazateľom bol miestny rodák Mons. Jozef Petráš.

Ján Sokol sa narodil 9. októbra 1933 v Jacovciach. Po absolvovaní základnej školy v rodnej obci pokračoval štúdiom na Gymnáziu v Topolčanoch, kam dochádzal pešo. Každé prázdniny chodil pracovať – trhať ľan, okopávať kukuricu, píliť kameň na pomníky. V maturitnom ročníku si podal prihlášku na bohosloveckú fakultu. Po ukončení štúdia na RKCMBF v Bratislave bol 23. júna 1957 vysvätený za kňaza. Primície slávil 30. júna v rodnej obci za účasti veľkého množstva veriacich z Jacoviec a okolia. Ako kaplán pôsobil v Šuranoch, Leviciach, Bratislave, Seredi, kde sa stal aj farárom. V roku 1987 bol zvolený za administrátora diecézy. 12 júna 1988 bol v katedrálnom kostole sv. Jána Krstiteľa v Trnave konsekrovaný na biskupa Lunenského a administrátora trnavského. 26. júla 1989 bol vymenovaný za trnavského arcibiskupa. Pri návšteve Sv. Otca Jána Pavla II. 22. apríla 1990 vo Vajnoroch dostal arcibiskupské pálium a stal sa arcibiskupom bratislavsko-trnavským metropolitom Slovenska. Bol prvým a priamym nástupcom sv. Gorazda. Od roku 2009 je emeritný arcibiskup.

2024

25-te narodeniny eRka v Jacovciach, Hnutia kresťanských spoločenstiev detí. Na Vianoce roku 1998 sa konalo prvé koledovanie detí 'Dobrá novina'. Po tejto aktivite sa chceli deti stretávať ďalej a to bolo impulzom pre vznik eRko klubu u nás. V termíne 1. až 7. augusta 1999 sa konal historicky prvý eRko tábor pre deti z našej obce, v Malých Uherciach. 12.februára 2000 sa konala oslava prvých eRko narodenín v Katolíckom kultúrnom stredisku (bývalá rímskokatolícka ľudová škola) v Jacovciach. Postupne sa konali spoznávacie výlety, týždeň bez televízie - Vypni telku zapni seba, Detský čin pomoci, pôstne či adventné hry, jasličkové slávnosti a opäť koledovanie, narodeniny a tábory. Za vznik a úspešný rozvoj patrí veľké poďa-

kovanie Mgr. Janke Bošanskej a všetkým nadšencom, bez ktorých by sa tieto aktivity nedarili a už vôbec nie toľké roky. Plynutím času došlo ku generačnej obmene a z detí sa stali vedúci a vedúci už majú svoje deti. Po 20 rokoch prevzal na rok štafetu Mgr. Marek Šuppa a za posledné štyri roky je zodpovednou za fungovanie eRko v Jacovciach Bc. Dagmara Beňová. Za koledovanie vo vianočnom období - Dobrú novinu je zodpovednou osobou Mgr. Martina Tomanová a na pozícii hlavného vedúceho tábora dochádza k obmenám. Poďakovanie patrí tiež rodičom za dôveru a deťom za ich ochotu, nadšenie, vďaka, ktorým eRko klub Pavučina radosti môže i naďalej plniť svoju úlohu - vytvárať prostredie pre spoločný rast v radosti.

Ochotnícke divadlo v Jacovciach vzniklo v roku 1924, teda tento rok si pripomínáme 100 rokov od jeho založenia. S prestávkami vyvíjalo svoju činnosť do 2. polovice 90-tych rokov 20. storočia. O jeho rozvoj sa zaslúžili: správca Július Gažo, učiteľ Martin Ondrejčíčka, František Mišík, Jozef Vakoš. Svoju činnosť obnovilo po II. svetovej vojne. V roku 1955 pod vedením Rudolfa Herdu nacvičili niekoľko divadelných hier. Dokonca boli dve skupiny divadelníkov. Jedna pri Telovýchovnej jednote a druhá pri kultúrnej komisii v obci. Boli to divadelné hry: „Chvost“, „Svadobná cesta“, „Peniaze“, „Surovou drevo“, „Amerikán“,

„Sládkovia“ a „Krvavá svadba“. Po niekoľkoročnej prestávke obnovilo Ochotnícke divadlo v roku 1993 svoju činnosť. Pod vedením Mgr. Evy Babulicovej, učiteľky ZŠ v Jacovciach, nacvičili divadelné hry: Kmotrovci (1993), Ulička (1994), Trampoty s láskou (1995), Páva (1996) a v roku 1997 úsmevné scény pre dôchodcov. Popri ochotníckom divadle sa rozvíjala aj iná činnosť, napr. niekoľko ročníkov spevákovej súťaže pod názvom „Spieva celá dedina“ pod vedením pána Dominika Čermana. Ochotnícke divadlo ukončilo svoju činnosť v roku 1998 z dôvodu nefunkčnosti kultúrneho domu.

V roku 2024 si obec Jacovce pripomína 800. výročie svojej prvej známej písomnej zmienky. Robí tak celoročne pri všetkých kultúrnych podujatiach, no najmä trojdňovými oslavami 5. - 6. - 7. júla 2024.

8
JACOVCE
1 2 2 4 0 2 0 2 4

Primície novokňaza
Jána Sokola (rok 1957).

Rím. kat. ľudová škola.

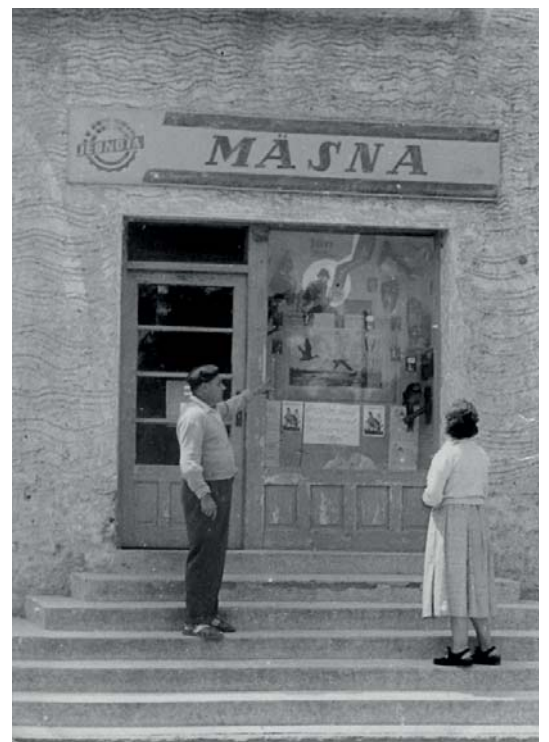
Jacovskí
vystáhovalci
do zámoria.

Mlaď Jacoviec (1939).

Dvor areálu Mlyna Cickay pod Hôrkou.

'Masna Jednota' - mäsiarom bol Gustáv Herda.

Dekan - farár Ludovít Šimůth (rok 1940).

Olympionik zápasník Jozef Herda (rok 1936).
Jeho rodičia pochádzali z Jacoviec.

Birmovka - sprievod obcou (rok 1949).

František Krajčík, v pozadí starý farský kostol (30-te roky 20-teho storočia).

'A' mužstvo Jacoviec, v pozadí vysoká pec tehelne (rok 1948).

Futbalové začiatky
Ladislava Jurkemika.

K obrane poľných úrod obecného ľudu nášeho

Nechceli sme v ostatnom čísle pretrhnúť článok o stanovách krajinského ústavu meteorologického, že sme nepodali hnedky žalostivú zprávu o bohaprázdnej surovosti, ktorá popáchala sa tu v Nitriansku na obecnom ľudu našom preto, že poľné úrody svoje hájiť si chcel o proti prechvatom ľudí, nijakého citu biedy ľudskej nemajúcich. Dejište smutného príbehu toho, ktorý krvavým písmom zapísaný bude po boku Lopašova, je slovenská obec Veľké Jacovce (Nagy Jáczy), výše Veľ. Topolčan; prvú zprávu ale o týchto neslýchaných ukrutnosťach uverejnil maďarský časopis Hon, a za ním všetky peštianske noviny, vyvolávajúc jednomyseľne vládu, aby toto, nijakej zákonnej príčiny nemajúce trápenie ľudu zamedzila, a pôvodcov tak ohavného zločinu príkladne potrestala. Sám príbeh opisuje Hon nasledovne: August Stummer, veľkostatká a majiteľ rozsiahlych hôr, v nich narúbané drevo plavieval dolu potokom Chotinou do Veľ. Jacoviec. Riečište potoka po Veľ. Jácovce prislúcha k jeho majetku, ale nie ďalej; avšak on, nestarajúc sa veľa o to, plavil drevo i ces Jácovce dolu a nechal obec darmo protestovať. Týmto činom stalo sa, že už v pondelok velikonočný roku minulého, v čas prvého plavenia dreva, pretože potok už sám v sebe veľmi bol rozvodnený, plavené drevo na toľko zahatilo voľné odtekanie vody, že z toho pravdivá povodeň povstala, ktorá v oseniach menovanej obce náramnej škody natropila; keď ale oškodení utiekali sa ku Stummerovi o náhradu škody, vysmial sa jim, ponúkajúc pri tom za každý zlatý odhadnej (ošaco-

vanej) škody jeden krajciar. Napriek všetkému tomu pokračoval on v plavení dreva i toho roka, čomu spomenutá obec podľa svojho práva protivila sa tým dôraznejšie, že plavené drevo brehy potoka kazí, podmyva je a tak veľké čiastky zeme odtrhuje. Rychtár tedy, podľa svojho úradu, zakázal drevo ďalej plaviť a dal vrchnému horárovi (Stummerovskému) na vedomie, aby plavenie behom 2 hodín pristavil; ináč on, jako rychtár, že sám potrebné poriadky spraví. Horár odvetil na to, že potom bude s 50 ozbrojenými chlapmi v plavení pokračovať. Rychtár tedy, aby previedol uzavretie svoje jakoby v obraze, vyhodil jedno poleno dreva z potoka, a povedal príslušným robotníkom, že plavenie pristaveno je.

Stalo sa to dňa 7 mája t. roku predpoľudním. O 2 hodine popoludní došiel do dediny panský polovník (jäger), Ignác Vragács, revolverom opatrený, v čele 35, sekerami a čakanmi ozbrojených robotníkov, vyhrážajúc sa každému zastrelením. Kto z obyvateľov dal sa na útek, toho prenasledovali, pri čom pán jäger porád vyhrážal sa, a stál v predu s natiahnutým revolverom. Ponevác ale striezvi robotníci nebárs náchilní boli plniť rozkazy svojho náčelníka, odišiel s hrozbou: že hnedky celá dedina bude v plameni, a vyzval svojich známych, aby vypratili sa z dediny, lebo že vraj nešťastie bude nasledovať. Zatým vo svojej pivnici dal načat sud pálenčiska a opojil svojich robotníkov, s panskou čelad'ou už 300 do 400 hláv počítajúcich. Tak pohnul sa celý huf, majúc v čele Ignáca Vragácsa, a jeho syna Kašpara, jág-

rov G. a R. išpána G. V. a panského pisára Fr. K. s vykrikovaním hurrah! všetci ozbrojení puškami, železnými vidlami a 3 siahly dlhými železnými (pri plavení dreva potrebovanými) hákmi. Pred týmto „vojskom“ dali sa obyvatelia na útek, ale príneskoro; bo ožraná luza bola jim všade v zápätí. Koho dostihli, toho zrazili; potom udreli na domy, vylámali čo jim padlo medzi ruky; nešanovali ani starých ľudí ani dietky, ale prali a bili, čo jim nešťastnou náhodou do rúk padlo. Následkom preliatej krve stali sa ožraní ešte zurivejšími; počali tedy hospodáriť, jako nepriateľ vo vojne; na rozkazy viac neslúchali, čo každý páchal, to na svoju ruku páchal, a tak menovite začali prevádzkať ukrutnosti proti židom. Jednotlivé zločiny vypočítať, boloby viac než hrozné; dost' na tom, že 50 ľudí bolo strašne dotlčených, že dvaja stali sa pre budúcnosť všetkej práce neschopnými, a že veľiké množstvo ľudí bolo ťažko poraneno. Keď ukrutníci už nemali koho biť a sužovať, počali domy napádať, pri čom vyznačil sa menovite A. G. ktorý s hufom svojim počal dobýjať príbytok Ehrensteinov, dvere na ňom vylámaval, zničil okná, ztrhnuť strechu, pri čom neprestajne popudzoval svojich ľudí vykrikovaním: Zabi žida! veď to Stummer zaplatí! Po tomto pustošení odišla ozbrojená sberba, a ľudia nazdávali sa, že bude už po všetkom; ale ukrutníci vrátili sa nazpak, počali znovu ľudí prať, domy napádať, a dopustili sa pri tom nových nevýslovných ukrutností. Hrozne nabili menovite rychtára a rodinu jeho; ba ešte i do slamy pichali bodákmi, či by dakto v nej nebol ukrytý?

Nasledujúceho dňa plavil zase Stummer drevo pri pomoci ozbrojených robotníkov, u prítomnosti paňských úradníkov, ktorí boli sa zúčastnili vo zločinoch dňa minulého; daktori z nich boli koňmo, všetci ale pištola-
mi, revolvermi a nožmi ozbrojení. Hlavný pán slúžny tej ochodze, dovediac sa o príbehu, došiel osobne na miesto skutku, a že obec nijako nechcela privoliť k ďalšiemu plaveniu dreva, osvedčil sa: že jestli ďalej plaviť budú, povolí, trebas i na žiadosť jednotlivcov, úradnú ozbrojenú pomoc (brachium). Že ale na priek tomu preca len drevo plavili, pán hl. slúžny vyslal k zavedeniu poriadku jedného hajdúckeho kaprála. Avšak tento také poriadky porobil, že robotníkom sám bol pri plavení dreva nápomocný. Tak píše Hon o tejto udalosti, dodá-

vajúc, že rychtár vel. jacovský, v čele 5 členovej deputácie došiel do Pešti, aby spravедlivé žaloby svojej obce vrchnej krajinskej správe súdnej doručil. – Keď otáznu zprávu Honu čítame, veru nevieme, či ona pochodí z „konštitucionálnej a slobodnej“ krajiny uhorskej, či z najhorších kú-
tov tureckých, alebo práve od zámorských Kanibálov? Neboliby sme týmto smutným opisom ani srdce rodákov našich rozžialili, keby k tým ukrutnostiam nebola príčinu zavdala ochrana povšedného chlebička, zlovolným zaplavením osenia v nebezpečenstvo uvedeného. A ponevác ľud náš ani týmto, ozaist pekeiným dráždením nedal sa zviest k podobným ukrutnostiam: tedy v mene svätej spravедlivosti žiadame odsúdnemoci krajinskej bezodkladné

najprísnejšie potrestanie zločincov, aby dobrý ľud náš neprišiel k tomu nebezpečnému presvedčeniu, že je jak stranysvojich polných úrod, tak i v ohľade osobnej bezpečnosti trebas jakým darebákom na korisť vydaný. Menovite ale žiadame, aby tí vel. jacovskí obyvatelia, ktorí následkom poranenia svojhostali sa práce neschopnými, po celý čas života zaopatrení boli na útraty oných ľudí, ktorí ozbrojenú sberbu viedli a huckali na pokojných občanov. Čas, a síce zvrchovaný čas je, aby sa ukrutnostiam, u prostred slovenského ľudu páchaným, medze položily!“

(Obzor. Noviny pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník VIII., číslo 17/15. jún 1870, strany č. 129 a 130)

* * * * *

Dobrorečiť budeme Pánu Bohu, keď dočakáme sa po tohoročnej krutej zime nového chlebička; lebo bieda je na nektorých miestach ochodze našej až veľmi žalostivá. I po iné roky stávalo sa, že chudobnejší ľudia nemali na podjarí chleba; preca však mali zemiakov, kapusty, niekde i čerstvej alebo suchej ovociny; teraz ale všetko chybje. Nie div tedy, že v Prašicách rozniesla sa povest', jako jeden, ináč pracovitý, ochotný, ale chudobný človek, Ján Bajcsy, hladom zomrel. Videli sme i dietky chudobnejších ľudí, vyhrabávať zo snehu popod lipy a sbierať zrnká lipového semiačka, ktoré dychtivé chrúmaly k zapúdzenu hladu.

Nuž ale, chvála Bohu! našly sa i tu milosrdné duše, ktoré laskave prispely k ulevuiiu tejto biedy. Rozumiem tu veľkomožnú statkársku rodinu bratov, Augusta a Alexandra Stum-

mera, majiteľov panstva Továrniky. Tito páni bývajú ces zimu pravidelne vo Viedni; sotva ale že dovedeli sa o tomto strašnom nedostatku krajov našich, hned' vydali úradníkom svojim rozkaz, aby popisali najchudobnejších, pomoci potrebných obyvateľov celého panstva, potom ale aby postarali sa o jejich výživu na útraty menovaných laskavých pánov, a síce tak, žeby každý z ubiedených dostal na deň dostatočné mnoho dobrej polievky a hodnú dávku (porciu) chleba.

Vo smysle rozkazu toho na 8 majeroch Stummerovského panstva popisalo sa 380, ďalej na polesnom úrade v Prašicách 80, potom u lesných v Podhradí a Malých Hostách 66, spolu tedy 526 od biedy hladovej strápených ľudí, ktorí už asi od 5 týždňov stávajú sa účastnými hore opísanej chovy. Jak dlho trvať bude

Bohu- a ľudomilé dobrodenie toto? neznáme; isté ale je, že ťažké navštívenie ruky božej v krajoch našich tak ľahko ne prestane! A tuby zakročeno byť malo bez odkladu od vlády samej, aby teraz, keď prajnejšia doba roku nastala, chudobné obyvateľstvo, pri prácach verejných zárobok a tak prameň poctivej výživy až „do nového“ naist' mohlo. Šlechtnú ale paňskú rodinu Stummerovskú, ktorá už od 12 rokov k rozkvetu hospodárstva a priemyslu tak mohútne pôsobí v našom kraji, nech sám Hospodin požehnáva za tento skutok obetivosti a lásky kresťanskej! Svedok.“

(Obzor. Noviny pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XVIII., číslo 11/15. apríl 1880, strana č. 83)

Veľké nešťastie v mlyne

V Schwartzovom mlyne v Malých Jacovciach stalo sa včera poobede veľké nešťastie, pri čom prišiel o ruku mlynský učeň Anton Stehlik. Učeň na majstrov rozkaz olejoval stroje, pričom mu jedno ozubené koleso zachytilo pravú ruku a hrozne mu ju dokaličilo. Hneď ho dopravili do veľkopolčianskej nemocnice, kde prišiel k vedomiu. Podľa jeho výpovede ozu-

bené kole nebolo opatrené ochraným obalom a toto bolo príčinou nešťastia. Pripomenul, že mlynár, aby vyhnul zodpovednosti z nešťastia, dal ozubené koleso po nešťastí opatriť obalom. Bolo zahájené v tejto veci pátranie.“

(Slovák. Ročník IX., číslo 168/30. júl 1927, strana č. 5)

Malý oznamovateľ

Obuvnícky pomocník, 23 ročný a 20 ročný mladík, ktorý má záľubu k murár. remeslu, prosia P. T. majstrov o stále zamestnanie.

Nabídky na adresu: Ferdinand Tlstý, Jacovce 117, okres Topolčany.

(1932)

* * * * *

Divadlo v Jacovciach

Zásluhou miestneho správcu-učiteľu p. J. A. Gažu a kaplána p. J. Tčšoviča zahrala jacovská mládež v dňoch 30. júna a 7. júla veselohru „Zmarené námluvy“ a aktovku „Kľudní manželka.“ Kusy malý neočakávaný úspech, a to jak príčiním vyššie menovaných tak aj hercov' z ktorých vo veselohre vynikli sl. Petrášová, Bittnerová u F. Toman, v aktovke J. Ondruška Výkony ostatných hercov zaslúžia taktiež pochvaly. Sieň bola preplnená milo prekvapeným obecnstvom.

Pán správca sa už viackrát osvedčil na tomto poli, jeho snahou sa Jasovciam už viackrát pošťastilo vidieť divadelnú hru a dúfame, že sa ešte aj pošťastí. Na koniec by som len vyjadril ľútosť nad tým, že čoskoro od nás odišiel p. kaplán Tešovič. Jacovce potrebujú kňaza ako je on, ktorý dobre chápe, že ľud možno pridržať v stálej viere k Bohu a vyliečiť ho z vredov povojnového zlého života, keď sa s ním spolupracuje, oňho sa stará a neodvracia sa od neho. Jacovský ľud si ho vrele obľúbil a bude veľmi ľutovať jeho odchodu.“

Krvavá vojna v Jacovciach medzi mláďencami

To, čo sa udalo v nedeľu 15. t. m. v Jacovciach po veľkých službách Božích, je už vlastne ťažko kvalifikovať obyčajnou ruvačkou. Bola to skôr válka menšieho štýlu, rázu asi takého, aké boli v stredoveku medzi mestami a obcami. Skutočne nebola to už len ruvačka, lebo na obidvoch stranách účastnily sa „boja“ celé húfy mláďencov, zaslepených vášňou, nedbajúcich na nič, ani na život protivníka, ale ani na život vlastný.

A výsledok: na zomdlenie dobití, mláďenci, štyria do krvi, z ktorých dva prípady ľahko mohli byť smrteľnými.

Čo sa vlastne stalo? Začiatok bol celkom obyčajný. Jako všade, tak i na okolí Jacoviec je zvykom, že mláďenci z jednej obce chodievajú na zábavu do susedných obcí. Tak stalo sa, že minulú nedeľu mláďenci z Jacoviec boli na zábave vo Veľ. Bedzanoch, kde sa odbavovali vtedy hody, a to nevedno prečo, alkoholom hodne rozgurážení jacovskí mláďenci mali sa do bitky s tamojšími mláďencami. Jacovskí dostali tam výprask, odišli a sľubovali sa náležite revanžovať bedzanským mláďencom. A príležitosť naskytla sa skoro.

Bedzany sú filiálkou Jacoviec, takže z Bedzan chodievajú sem do kostola. Tak i teraz prišli mláďenci a to v hojnejšom počte, ako obyčajne! A tu po službách božích zdalo sa jacovským, že nadišla hodina ráťania. Hneď, ako ľudia vychádzali z kostola vyprovokovali bitku s bedzanskými. Ale sa prepočítali. Oni totiž, zdá sa, nebrali celú tú vec tak príliš válečne, ako bedzanskí. Títo totiž počítajúc s tým, že dôjde k ruvačke – jacovčania im odkázali, že bude bitka – sa dokonale

na ňa ozbrojili. Priniesli sebou nože, železné tyče, kladivká atď. a tu keď sa jacovčania vrhli na nich, povytahovali zbrane z pod kabátov a nemilosrdne ich užívali na svoju ochranu. Jeden po druhom bolo vidieť, ako odpadávajú „najlepšie sily“ jacovských, dobití a zakrvavení. Keď to videli ostatní mláďenci jacovskí i tí, čo sa nemienili byť pospiechali na pomoc ohrozeným druhom. Keďže neboli však ozbrojení, ako bedzanskí, použila za zbraň, čo prišlo do rúk, kamene z cesty a niektorí povytahovali laty z blízkeho plota.

Vec sa stávala už kritickou. Kamene a železné polkilové gulky lietaly ani na bojišti. Bolo to nebezpečné. Ľudí bolo plno, ľahko to mohol odnieť i nevinný. Na obidvoch stranách bily sa už celé húfy, takže myslieť na nejaký zákrok, aby ďalšej ruvačke bolo zabránené, nebolo možné.

Ruvačka skončila sa potom tým, že bedzanskí, keď videli, že už i jacovskí sa dokonale ozbrojili, a chystajú sa na útok, dali sa na útek, smerom na Bedzany.

Tento prípad skutočne ojedinelý vzbudil na celom okolí značné vzrušenie a pohoršenie. Veď, ako by nie, keď je to už prípad podobného druhu ani už nie prvý. Nie je tomu ani tak dávno, čo došlo tiež po veľkých službách božích k ruvačke, bárs menších rozmerov.

Hľa výsledky marxistickej materialistickej výchovy a komunistického štvania. Teraz vidieť, kam vedie ich výchova a činnosť – k úplnej demoralizácii. Nie je im už nič sväté, nehanbia sa zneužiť ani sv. omše ani kostola, k bitke a k prelievaniu krvi.

Dovoľujeme si odporúčať vec do pozornosti pána okr. náčelníka Dr. Čerňanského, Vieme, že on zakročí a vec náležite vyšetrí! Ale sme toho náhľadu, že potrestanie vinníkov nezabráni ďalším podobným prípadom, preto je treba, aby na dlhšiu dobu zakázal zábavy, ktoré sú kľúčkom a kolískou všetkých ruvačiek na okolí.“

(Slovák. Ročník XI., číslo 213/19. september 1929, strana č. 6)

Jacovské kroje
- rodina Štefana Škripitu
(rok 1918).

Sedem rokov zbíjali, teraz majú možnosť dať sa na pokánie

Žandári v Topolčanoch za pomoci žandárov z Prašíc a Krušoviec zadržali známych zlodějov, bratov Jozefa Daniša a Jána Daniša z Velkých Bedzian, okres Topolčany, ktorí od roku 1935 páchali po celom topolčianskom a bánovskom okrese rozličné krádeže vlámaním.

Žandári medziinými vyšetřili a zistili tieto krádeže: v novembri 1935 vlámali sa bratia Danišovci do fary r. k. farára Jána Šeleyho v Jacovciach, okres Topolčany, kde ukradli periny, hlavnice, paplón a rozličné prikryvky, všetko v cene 1.560,- Ks. V noci na 11. mája 1940 vlámali sa do trafiky Márie Gondorovej v Továrnikoch, okres Topolčany, kde ukradli rozličné fajčivo, poštové ceniny a kolky, všetko v hodnote 2.729,- Ks. V noci na 1. júna 1940 vlámali sa do bytu Štefana Bitnera v Jacovciach, okres Topolčany, kde ukradli 30 litrov masti aj s nádobou, nezistené množstvo fazule, hrachu, maku a ďatelinového semena, prázdne vrecia a mužské poltopánky, všetko v cene 1.700,- Ks. V noci na 28. februára 1941 vlámali sa

znova do bytu Štefana Bitnera v Jacovciach, kde ukradli dve konské prikryvky, údené mäso, slaninu, vajcia, klobásy, všetko v cene asi 405 Ks. V noci na 25. marca 1941 vlámali sa do bytu Františka Jánoša v Jacovciach, kde ukradli 42 kg ďatelinového semena, 20 kg maku, 11 kg masti, nezistené množstvo slaniny a klobás, všetko v cene 4.539 Ks. V noci na 15. júna 1941 vlámali sa do bytu hostinského Pavla Duckého v Malých Hosticiach, okres Bánovce nad Bebravou, kde ukradli jeden 15-litrový a jeden 10-litrový demižón s liehovinami, ako aj niekoľko fliaš s liehovinami, všetko v cene 1.546 Ks. V novembri 1939 ukradli na samote 'Mreža' v chotári obce Prašice, okres Topolčany, 2 kompletne hamovky a 1 kľuku z vozňov úzkokoľajnej železnice, ktorej majiteľom je Správa parnej pily v Topolčanoch, v cene 1.600 Ks. Väčšinu z uvedených vecí našli žandári pri domovej prehliadke u zlodějov v ich byte. Ďalej našli tam žandári tiež 294 kusov ostrých vojenských nábojov do pušky, ktoré

páchatelia pravdepodobne počas vojenského cvičenia od niektorého vojenského útvaru ukradli. Okrem toho našli žandári jednu poľovnícku pušku, ktorú mali páchatelia zakopanú v záhrade pri dome. Žandári našli tiež jeden železný pluh, ktorého majiteľ dosiaľ nebol zistený. Vo vyšetřovaní ďalších krádeží žandári ešte pokračujú, lebo bratia Danišovci spáchali tiež mnoho krádeží hydiny, ktorú však v domácnosti spotrebovali. Výsledok skončeného vyšetřovania ešte verejnosti oznámime. Páchateľov odovzdali do väznice okresného súdu v Topolčanoch.“

(Slovák. Ročník XXIV, číslo 48/27. február 1942, strana č. 6)

Miliónové škody na úrode

V okrese Topolčany, v sobotu sniesla sa prudká búrka, trvajúca asi hodinu. Počas búrky padal aj kamenec, ktorý zničil najmä obilniny a kukuricu v rozsahu od 20 do 80 percent. Pomerne najviac boli postihnuté obce Velké Uherce, Kolačno, Pažiť, Horné Chlebany, Šimonovany, Rajčany, Jacovce a Továrniky.

(Práca. Ročník III., číslo 197/27. júl 1948, strana č.1)

Dom Hrdličkových
- obchod a hostinec
(30-te roky 20-teho storočia).

Futbal v Jacovciach má deväťdesiat rokov

Klub sa môže popýšiť rodákmi, ktorých meno poznajú aj vo svete.

Miestny klub si pripomenul 90. výročie založenia organizovaného futbalu v obci v sobotu 2. júna exhibičným zápasom 'internacionálov' z dediny proti výberu Československého leva.

Na ihrisku v Jacovciach v jeho drese kopali do lopty mená ako Karol Dobiáš, Ladislav Jurkemik či Jozef Majoroš. Šuškaľo sa aj o príchode legendárneho exekútora pokutových kopov Antonína Panenku. Dedinčania sa pýtali jeden druhého: „Je tu aj ten Panenka?“ Autora ikonickkej penalty sa však napokon nedočkali. Bez ohľadu na to, sa akcia vydarila. Jacovce oslávili okrúhlymi znamenitými.

Do sveta vyslali viacero klenotov TJ Družstevník Jacovce začali s organizovaným futbalom v roku 1932. V dedine vychovali mnoho futbalistov, na ktorých môžu byť pyšní. Najviac však azda na majstrov Európy z roku 1976 Ladislava Jurkemika a Dušana Herdu.

Jurkemik sa narodil v roku 1953. V Jacovciach chodil na základnú školu. Hral v Interi Bratislava, Dukle Banská Bystrica či švajčiarskom St. Gallene, kde si odkrútil 5 sezón. Najväčší úspech v kariére prišiel v Belehrade na spomínaných Majstrovstvách Európy, kde sa ako

obranca pričini o historické zlato. Za reprezentáciu ČSSR odohral 57 zápasov, v ktorých vsietil 3 góly. V rokoch 2002 a 2003 trénoval Slovenskú reprezentáciu. V súčasnosti pôsobí vo Výkonnom výbore SFZ.

Dušan Herda je taktiež držiteľ zлата z Belehradu, aj keď v ňom neodohral ani minútu. Za Bohemians Praha vyhral federálny titul.

V rámci osláv 90. výročia si zmerali sily internacionáli z Jacoviec a Československý lev. Tento tím vznikol v roku 2014 a jeho cieľom je spojiť osobnosti dvoch krajín a zúčastňovať sa športových podujatí rôznych druhov. Väčšinou ide o benefičné, charitatívne zápasy.

Zápas na futbalovom štadióne v Jacovciach začal v pohodovom tempe. Netrvalo však dlho, kým ho narušil rýchlym brejkom hneď v prvej minúte Marek Bizoň. Hráč pravdepodobne s najrýchlejšími a najmladšími nohami na ihrisku si nabehol na prihrávku a lobom prekonal gólmána – 1:0 pre Jacovce. O malú chvíľu došlo k symbolickej výmene rozhodcov. Záverečný hvizd v rozhodcovskej kariére zaznel od Jozefa Wehderlu. Ten po 41 rokoch zavesil píšťalku na klince.

Pokračovalo sa opäť v pomalom a relaxačnom tempe. Zhruba v polo-

vici prvého dejstva sa v šestnástke najlepšie zorientoval Jozef Majoroš a vyrovnal stav na 1:1. Pár minút a viedli opäť domáci, tentoraz zásluhou pekného zakončenia Ľuboša Naštického. V začiatkoch druhého polčasu nadišiel moment Szilárda Németha. Spracoval si loptu na hranici šestnástky a oprel sa do lopty ako za starých čias. Nechytateľná rana – 2:2. O niekoľko minút bolo 3:2, keď Jacovciam prinavrátil vedenie Tomáš Cabaj. Diváci potom tleskali vydarenej akcii domácich, ktorú zakončil svojim druhým gólom Ľuboš Naštický. Na konečných 5:2 upravoval doklepnutím do prázdnej brány Dušan Macho.

Po zápase nasledovali ešte strely zo značky pokutového kopu. V nich si lepšie počínali hráči Československého leva. Posledný kop futbalového popoludnia a záverečnú gólovú bodku dal symbolicky Karol Dobiáš, autor gólu zo slávneho belehradského finále.

Internacionáli Jacovce – Československý lev 5:2

Góly: Ľ. Naštický 2, M. Bizoň, T. Cabaj, D. Macho – J. Majoroš, S. Németh

(MY Topoľčianske noviny. Ročník 2, číslo 105/11. júl 2022)

Spomienky pani Jozefíny

Jozefína Gurecká
ako 95-ročná (rok 2009).
Dožila sa 103 rokov.

Zozefína Gurecká z Jacoviec má 90 rokov a vynikajúcu pamäť. Preto sme ju vôbec nezaskočili otázkami, ktoré súviseli s ďalekou minulosťou.

„Kedysi bolo v Jacovciach iba pár domov a veľa tu toho nebolo. Narodila som sa v dome, v ktorom momentálne bývam a tu aj zložím kosti. Pamätám sa na večer, keď Nemci bombardovali Bošany. Dcéra nemala ani rok, muž bol v robote a ja som sa veľmi bála. Dcéru som zakrútila do teplého vlniaka a utekala preč z domu. Ešte dnes vidím tú hroznú žiaru na oblohe. Ale dnes sa žije lepšie, len keby nebolo toľko nezamestnaných ľudí. Starí musia robiť do vysokého veku a mladí roboty ne-

majú. Potom len kadečo po dedine stvárajú,“ hovorí Jozefína Gurecká. Keďže v piatok zasadneme za štedro-večerný stôl, zaujímalo nás, ako si pani Gurecká spomína na Vianoce z detstva. „Vianoce boli veselšie ako teraz. Televízory neboli, a preto sme pred štedrou večerou i po nej spievali pesničky. Ozdoby na stromček sme si vyrábali doma. Väčšinou sme zakrútili do papierikov kocky cukru. Nemohli sme si viac dovoliť, otec bol bítešom, peňazí veru veľa nedostával, a mala som ešte ďalšie tri sestry. Na štedrú večeru sme mali hribovicu, mama navarili hrachu, narobili pupáčkov, napiekli koláčov, mali sme oblátky, med, orechy - vlastne aj te

raz sa takto v našej rodine odpravuje večera. Po nej sme ako deti chodili pod okná spievať vianočné pesničky a všetci do jedného sme potom museli ísť na polnočnú omšu do kostola. Do kostola sa chodilo aj na Silvestra. V tento deň sme sa pri večeri porozprávali, pospomínali, čo sa udialo počas roka a išli sme spať.“
(Dnešok, december 2004)

Sedemdesiat rokov cyklistiky v Jacovciach

Jacovce sú obec s bohatou športovou históriou. Keď otvoríme zápisnice výboru športového klubu, ktorý sa v roku 1951 nazýval TJ Sokol JRD Jacovce, dočítame sa tam okrem iných tieto zaujímavé informácie.

V dňoch 12. – 13. mája 1951 sa konal v Jacovciach prvý „Veľký športový deň“, ktorý vtedajší zapisovateľ výboru Sokola J. Herda označil „najväčšou udalosťou v dejinách nášho športového hnutia“. Športovému dňu sa prizeralo asi 300 divákov. V sobotu 12. mája sa uskutočnili cyklistické preteky a štafetové behy. Cyklistických pretekov sa zúčastnilo 35 pretekárov, pričom druhé miesto získal jacovský dorastenec Ľudovít Ďuračka. Ako si na tieto chvíle spomína teraz po sedemdesiatich rokoch pán Ľudovít Ďuračka: „Štart pretekov bol na futbalovom ih-

risku, trasa pokračovala po hlavnej ceste k Schwarzovmu mlynu do Malých Jacoviec, okolo dnešnej zvoničky po hlavnej ku starému farskému kostolu, cez lavičku okolo majera popred dnešný obchod p. Šatana a po hlavnej ceste späť do cieľa na futbalové ihrisko. Ja som šiel na vtedy dobrom bicykli, ťažkom prevode bez prehadzovačiek. Celé preteky som sa držal na tretej pozícii a tesne pred cieľom som sa dostal na druhé miesto. Po príchode do cieľa sa predbehnutý pretekár sťažoval, že druhé miesto patrí jemu, keďže celé preteky bol druhý a obehnutie pred cieľom nie je spravodlivé.“

Večer pri vatre boli slávnostné príhovory predsedu Sokola Jacovce Jána Dubného a pozvaných hostí. Potom nasledoval estrádny program a účin-

kovala jacovská dychovka.

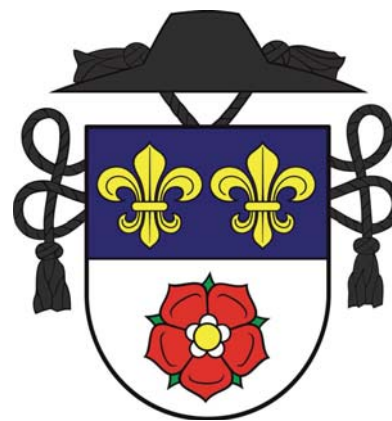
Z uvedených informácií je vidieť, že presne pred sedemdesiatimi rokmi sa v Jacovciach uskutočnili historicky prvé cyklistické preteky.

Aj z tohto dôvodu sa v sobotu dňa 7. augusta tohto roku bude konať už piaty ročník cyklistickej akcie Tour de priehrady (Nemečky – Duchonka – Tesáre). Organizátormi sú MTB Team Jacovce a Obec Jacovce. Všetci malí aj veľkí fanúšikovia cyklistiky ste v Jacovciach vítaní. Štart podujatia je Tour de priehrady je v sobotu o 10.00 hod. pred krčmou FC Pub.

Marián Kišac“

(MY Topoľčianske noviny. Ročník 62, číslo 30/02.08.2021–08.08.2021)

V jacovskej farnosti je pre koho žiť

Farnosť Návštevy Panny Márie v Jacovciach v okrese Topolčany je špecifická svojou atmosférou – človek sa v nej hneď cíti ako doma. Žijú tam dobrí ľudia a dobrí kresťania s veľkým srdcom, ktorí majú radi svojho farára. A on má rád ich.

Na jacovskej fare ma víta farár Ľuboš Martíny. Stihla som ho na poslednú chvíľu, na začiatku júla totiž po štrnástich rokoch pôsobenia v Jacovciach odchádza do inej farnosti. „Lúčenie bude náročné, predsa len, štrnásť rokov je dlhá doba,“ priznáva farár.

Farnosť Návštevy Panny Márie je zaujímavá tým, že má dva farské kostoly. Prvý z nich, ktorý nesie rovnaké patrocínium ako samotná farnosť, pochádza z 13. – 14. storočia. V priebehu rokov ho viackrát zrekonštruovali. Keďže však bol kapacitne nevyhovujúci, v roku 2003 sa postavil nový moderný kostol zasvätený Božiemu milosrdenstvu, ktorý síce oficiálne nie je farský, ale prakticky preberá jeho funkciu. Starý kostol sa však stále využíva – od mája do septembra sa v ňom každú sobotu ráno konajú mariánske sväté omše.

„V letných horúčavách sme tam chodili veľmi radi,“ usmieva sa farár.

„Teda máte dvoje hody?“ pýtam sa.

„Áno,“ prikyvuje farár. „Na sviatok Návštevy Panny Márie 2. júla máme hlavné hody. A na sviatok Božieho milosrdenstva sú – ako ich my voláme – duchovné hody. Slávime svätú omšu a o tretej hodine popoludní slávnostnú pobožnosť k Božiemu milosrdenstvu. Po minulé roky sem chodievalo naozaj veľa ľudí aj z okolia, no tento rok sa to celé trochu pribrzdilo.“

Vo farnosti fungujú i viaceré spoločnosti. Okrem ružencových je najstaršie a najaktívnejšie z nich eRko, ktoré v Jacovciach prvýkrát koledovalo v roku 1998. „Zásľuhu na tom má určite Janka Bošanská, ktorá u nás eRko dlhé roky ťahala, teraz jej pomáhajú aj ďalší, organizujú stretnutia i letné tábory.“

V obci sa nachádza i Domov sociálnych služieb svätej Marty. Spája sa s ním vtipná príhoda.

„Pred pár rokmi bol u nás na kánonickej vizitácii otec biskup Viliam Judák. Príhoda sa začala tým, že som hneď po príchode otca biskupa vzal do každého kostola vo farnosti, aj do Vítkoviec a na Kokošovú. Kontroloval sa celkový stav kostolov, svätostánky, čistota, opravy.“

Keď sme skončili, otec biskup sa na mňa zadíval a hovorí: ‚Táto farnosť, veď to je ako malá diecéza.‘ My tu však máme aj Dom svätej Marty, menovca domu, kde vo Vatikáne býva Svätý Otec, tak som našu farnosť z malej diecézy žartovne povýšil rovnako na malý Vatikán,“ smeje sa farár.

Farnosť Návštevy Panny Márie nie je chudobná ani na duchovné povolania. „Zo žijúcich odtiaľto pochádzajú tri rehoľné sestry a šesť kňazov – Jozef Petráš, Libor Škripita, Marek Smatana, saleziáni Jozef Bago a Jozef Žembera a, samozrejme, najznámejší rodák, emeritný arcibiskup Ján Sokol, ktorý bol svojho času prvým metropolitom Slovenska po svätom Gorazdovi,“ vymenúva farár.

„On mi sprostredkoval kňazstvo – prijal ma do seminára a vysvätil za kňaza. Prejavil mi dôveru a zveril mi do duchovnej starostlivosti svoju rodnú farnosť. Často mi volá a zaují-

ma sa, ako sa ľudia vo farnosti majú. Vždy mi pomáhal, ako vedel, a za to som mu veľmi vďačný.“

Bilancovať štrnásť rokov života vo farnosti je náročná úloha. Ľuboš Martíny si pri tejto príležitosti spomína na svoju prvú kázeň v Jacovciach: „Pamätám sa, akoby to bolo včera, sedel som v letnom teple v kancelárii a pripravoval som si prvú kázeň.“

Sedel som a kúsok odo mňa ležali Katolícke noviny. A v nich rozhovor s hercom Stanislavom Štepkom z Radošinského naivného divadla. Na otázku, kde sa ho pýtali ohľadom viery, vtedy odpovedal, že verí v dobrého človeka. A to sa mi páčilo.

Tak som mojim novým farníkom na prvej kázni okrem iného povedal, že verím, že tu nájdem dobrých ľudí. A posunul som to ešte ďalej – že tu nájdem nielen dobrých ľudí, ale najmä dobrých kresťanov. A to sa mi ozaj splnilo, našiel som tu dobrých ľudí a dobrých kresťanov s veľkým srdcom. Myslím, že na tej добрote ľudí majú veľkú zásluhu aj ich predošli duchovní pastieri – František Očenáš, Ladislav Kuna či don František Chudý. Keď som sa striedal s bývalým pánom farárom Kunom, povedal mi: ‚V tejto farnosti máš pre koho žiť.‘ A mal pravdu.“

(*Katolícke noviny. Ročník 136/júl 2021. Autor: Lenka Vatrťová, 01. júl 2021 – krátené*)

Bocianie hniezdo zhodili

Dlhonohí obyvatelia Májovej ulice v obci Jacovce si začali stavať nové letné sídlo. Neleteli ďaleko. Bociany si vybrali stĺp elektrického napätia priamo cez cestu. Číhajúce nebezpečenstvo vtáky sami vytušiť nedokážu. Že sa jedná o rizikové miesto na výstavbu hniezd vyhodnotili energetici spoločne s ochranármi. Napriek tomu, že im rýchlo narastajúce hniezdo odstránili, bociany sa nevzdali a sídlo

začali stavať nanovo. Návšteva odborníkov ich opäť neminula.

„Jedná sa o hravé resp. letné hniezdo. Jeho stavba je častá u nedospelých vtákov, či u mláďat. „Preto bolo v spolupráci s odborníkmi toto letné hniezdo odstránené. Mláďatá bocianov v Jacovciach boli označené krúžkami. „Takto vieme nielen kam migrujú, ale aj kde sa usádzajú. Napríklad v Kovarciach hniezdi tento rok mláďa,

ktoré bolo označené v okrese Lučenec mojim otcom v roku 2013. Nálezy jedincov z okresu Topoľčany evidujeme v Maďarsku, Rumunsku, Turecku, či Zambii,“ hovorí Slobodník.

(Topoľčianske noviny. Ročník 3., číslo 113/24. júl 2023, krátené)

Štvorky v histórii Jacoviec

Každá obec či štát má nejaký dátum, ktorý je pre ňu dôležitý. Napríklad pre Slovenskú republiku sú dôležité roky končiace osmičkou.

Pre obec Jacovce sú dôležité roky končiace štvorkou. Skúsím uviesť aspoň niektoré:

1224 – Vznikla prvá písomná zmienka o Jacovciach. Jedná sa o listinu Nitrianskej kapituly, ktorá riešila spor medzi kráľovskými a hradnými rytiermi v Jacovciach. Profesor Lukačka v publikácii o Jacovciach z roku 1994 píše:

„Prvá konkrétna písomná zmienka o existencii kráľovských a hradných rytierov v Jacovciach pochádza až z roku 1224, keď došlo k sporu medzi nimi. Vladislavov syn Krištof obvinil rytiera svätého kráľa Radoša z krádeže a podpaľačstva. Krištof vyhľadal slúžnodvorského nitrianskeho župana Petra a spoločne predstúpili pred Nitriansku kapitolu ako hodnoverné miesto, kde poškodený Krištof zopakoval svoju žalobu a nechal predvolať obvineného Radoša z Jacoviec pred slúžnodvorského komesa

Petra na Nitriansky hrad. Radoš však všetky Krištofove obvinenia tvrdohlavo popieral, a preto komes Peter nariadil rozhodnúť celú záležitosť súbojom sporných stránok. V tých časoch to nebolo nič neobvyklé a obaja aktéri toto rozhodnutie prijali. Súboj medzi Krištofom a Radošom bol dlhý a urputný a nakoniec v ňom zvíťazil Krištof a Radoša zabil. Slúžnodvorský komes Peter prisúdil celý Radošov majetok v Jacovciach (dve poplužia zeme) spolu s jeho ženou a deťmi Krištofovi. Listina o tejto udalosti, mimochodom najstaršia známa listina Nitrianskej kapituly, sa síce nezachovala v origináli, ale údaje obsiahnuté v nej sú nepochybne pravdivé.“ Takto sa začala písaná história Jacoviec.

1294 – zemaniam z Jacoviec (Ondrejov syn magister Martin, Benešov syn Štefan a Kačov syn Dionýz) predstúpili pred uhorského kráľa Ondreja III. a žiadali potvrdenie o povýšení ich otcov a potomkov do šľachtického stavu; kráľ ich žiadosti vyhovel.

1624 – grófka Katarína Forgáčová rodená Pálfiová odhala jacovskú faru a kostol Návštevy Panny Márie evanjelikom a odvtedy je už len rímskokatolícka. Evanjelici ju mali v pastoračnej správe od roku 1559, kedy je o ich pôsobení v Jacovciach prvá písomná zmienka.

1744 – pri farskom kostole bola postavená socha šaštínskej Sedembolestnej Panny Márie, rekonštruovaná bola v rokoch 1933 a 2015 – 2016.

1754 – správcom jacovskej farnosti a zároveň jacovským rodákom Jozefom Szendreyom bola slávnostne pri vstupe na nový (dnešný) cintorín socha Jána Nepomuckého (dnes je v areáli nového farského kostola). Pozemok v Zemianskych Jacovciach na jeho zriadenie v roku 1753 daroval zeman Ján Burics (asi Burza), správca majetkov baróna Hellenbacha. Je veľmi pravdepodobné, že sochu zhotovil prievidský, respektíve kremnický sochár Dionýz Stanetti, ktorý krátko predtým vyhotovil viacero drevených a kamenných sôch

pre grófkú Teréziu Erdödyovú, rodenú Beréniovú. Šľachtic Karol Bartakovič venoval kapitál 20 zlatých na postavenie hlavného kríža na tomto cintoríne.

1914 – Stummerovci postavili úzkorozchodnú železnicu spájajúca Topolčany s lesmi pod Panskou Javorinou. V roku 1911 Stummerovci dostali povolenie od Uhorského ministerstva hospodárstva na výstavbu Úzkorozchodnej hospodársko-lesnej železnice Topolčany – Kulháň. V roku 1913 sa začala premávka na prvom úseku a úplne dobudovaná bola v roku 1916. Úsek cez Jacovce šiel z Tovarník mostom ponad Slivnicu rovnobežne z dnešnou ulicou Poľnou, kolmo pretínala dnešnú ulicu Kuzmickú, pokračovala po dnešnej ulici Záplotie a ďalej vedľa dnešného hospodárskeho dvora družstva. Jej činnosť bola ukončená v roku 1964, kedy sa začala rozoberať koľajová trať.

1924 – Rímskokatolícky farský úrad v Jacovciach v období Uhorska a 1. ČSR pôsobil ako školský úrad. Svedčí o tom inzerát v novinách Slovák 11. júla 1924: „Súbeh. Jednotriedna rím.-katol. škola vo Veľkých Bedzanoch hľadá riadneho učiteľa. Byt dobrý, plat zákonný. Prihlášky do 1. augusta na farský úrad, Jacovce, ž. Nitra.“

1924 – v obci sa hrali prvé divadelné predstavenia 'Už sú všetci v jednom vreci' a 'Kopytko'. Tak vzniklo jacovské ochotnícke divadlo. Okrem neho v obci pôsobili aj divadelné súbory pri

Jacovskom športovom klube a Sdružení katolíckej mládeže.

1934 – futbalisti Jacoviec sa prvýkrát zapojili do okresnej súťaže 'O pohár futbalistu Svázumaloklubov strednej Nitry'. V novinách Slovák zo 14. januára 1934 je o tom zmienka: „Na druhom mieste stojí Jacovský ŠK, ktorý poctive a nehlučne pracoval na poli športovom. Je to klub, o ktorom sa plní doslovne príslovie: 'Trpezlivosť a neúnavná práca prináša ruže'.“

1944 – napriek vojnovým udalostiam sa naďalej rozvíjal aj šport. Svedčí o tom článok v novinách Gardista z 2. júna 1944: „Futbalový turnaj v Jacovciach. Na Turíce bol v Jacovciach futbalový turnaj, pre ktorý venoval krásny putovný pohár čestný predseda HG Jacovce vdp. Šimúth.“

1954 – vznik Obvodného zdravotného strediska v Jacovciach. Prvým lekárom bol MUDr. Štefan Jehlár, potom MUDr. Karol Radocha, MUDr. Milan Bartek a MUDr. Ctirad Pažil; v rokoch 1958 – 1992 v ňom pôsobil MUDr. Alfonz Cagala; od 1. januára 1993 MUDr. Jaroslav Víglašský.

1974 – v obci vznikol turistický oddiel pri TJ Družstevník Jacovce. Turistické vychádzky organizoval už skôr, ale až v tomto roku začalo oficiálne pôsobiť. Za vznikom oddielu stál najmä Ľudovít Švec.

1994 – uskutočnil sa jubilejný 20-ty ročník bežeckého podujatia 'Jacovská dvadsiatka'. Potom sa v konaní prete-

kov nepokračovalo. V roku 2023 sa neoficiálne konala "Jacovská osmička". Podujatie sa vydarilo a v tomto roku sa má obnoviť tradícia "Jacovskej dvadsiatky".

1994 – uskutočnila sa horolezecká expedícia do Južnej Ameriky. Jacovce v nej boli zastúpené Milanom Maccom, Petrom Gažom a Dušanom Horníkom. Zdolali najvyšší vrchol Ánd a Južnej Ameriky, 6959 m vysokú Aconcaguu a vystúpili na 3405 m vysoký vrchol Patagónie 'Monte FitzRoy'í'.

2014, 23. máj – Jacovce v spolupráci s obcou Krušovce sa po druhýkrát zapojili do tanečného európskeho podujatia 'Quadrille European Dance Festival 2014'. Jacovskí účastníci (bolo ich 180) tancovali v areáli ZŠ a hlavným cvičiteľom a organizátorom za obec bol Jaroslav Toman. Tancovala sa synchronizovaná štvorylka.

2024 - 5. - 7. júl – oslavy 800-tého výročia prvej písomnej zmienky o Jacovciach.

O Jacovciach s rokmi končiacimi štvorkou by sa toho dalo ešte veľa popísať. Prijmite tento skromný článok ako pozvánku k navštíveniu našej obce a prídte ju lepšie spoznať počas jubilejných osláv obce.

(Mgr. Marián Kišac)

Gajdy sú spájané najmä s pastierstvom, no v stredoveku patrili k najtypickejším hudobným nástrojom. Slúžili ako nástroj k tancu na ľudových zábavach, ale aj na kráľovskom dvore. Gajdy sú aj v erbe obce Jacovce. Nie je vylúčené, že symbol gájd má súvis s názvom obce Jacovce, pretože charakteristickým zvukom gájd je jačanie (Jačovci, Jačovce). V najstarších spisoch o obci sa objavuje i priezvisko Gajdoš.

- Gajdy a gajdoši v umení -

Knižná malba, cca 1225

Albrecht Dürer, 1514

Hendrick ter Brugghen, 1624

Jan Baptist de Wael, 1650

8
JACOVCE
1 2 2 4 0 2 0 2 4

Retro noviny o Jacovciach. Špeciálne vydanie pri príležitosti 800. výročia prvej známej písomnej zmienky o obci Jacovce. Náklad: 650 ks. **Zdarma.**
Vydavateľ: Obec Jacovce. Texty: PhDr. Ján Lukačka, CSc a kol., Mgr. Marián Kišac. Grafické spracovanie: Mgr. Peter Jakubis. Fotografie poskytli: Ing. Maroš Cagala, Zuzana Chrkavá, Mgr. Michal Peťovský, eRko Jacovce. Historické fotografie od obyvateľov obce zozbierali: Ján Ašverus, Mgr. Marián Kišac. Ilustračné obrázky: Pexels, Wikimedia Commons. Tlač: PRIMA-PRINT a. s., Ul. Odbojárov 294/10, 955 88 Tovarníky. Tel.: 038/5320 897. www.primaprint.sk.